

תשובון למורה

אתה יודע, חשבתי על זה שבמסעדה כאן יש רק חצי מטבח.

מה זאת אומרת?! המטבח גדול מהמטבח בבית שלי לפחות פי חמישה!

שלום דוד, שלום יונתן! נראה שיש ביניכם איזה ויכוח קטן?

כן! דוד אמר משהו לא הגיוני בכלל.

רגע, עוד לא נתת לי להסביר את עצמי! התכוונתי שבמטבח רגיל יש לנו הכל כפול - מערכת כלים שלמה לבשרי ומערכת כלים שלמה לחלבי, ואילו כאן במסעדה - יש רק מערכת כלים בשרית.

הבחנה מצוינת דוד! כאן זו מסעדה בשרית, ואין כניסה לשום דבר חלבי. אבל במטבח הרגיל והביתי אנחנו מכינים לעיתים מאכלים חלביים ולעיתים מאכלים בשריים וחשוב שתהיה הפרדה מלאה במערכות הכלים.

בדיוק לזה התכוונתי. כי הרי גם חלבי וגם בשרי נמצאים במטבח, לפעמים אפילו בו זמנית. ולכן חובה לדאוג להפרדה מלאה, שלא יהיה חלילה קשר בין חלבי לבשרי

באיזה כלים חשוב שתהיה הפרדה?

פעילות: זהו בציור כמה שיותר כלים שבהם חשוב שתהיה הפרדה בין בשרי לחלבי.

(תשובה: כלי המלח, ספוג לנקוי כלים, פיור, מפה לשלחן, סכין, צלחות, כוסות, סכו"ם, סירים)

ואיך שומרים על הפרדה, שלא נתבלבל בין הכלים?

הלכות והליכות חלק ב, הלכות כשרות, פרק ד, הלכות ייא:

י. **נוהגים** לעשות סימן על כלים **למאכלי חלב**, כדי שלא יבאו לידי חלופ עם **כלי הפשר**. (סעיף ח)
 יא. **נוהגים** להפריד בין כל כלי החלב והפשר, כולל ספוג לנקוי כלים וכדומה, וכן ליחד להם שני פיוזים נפרדים.

ואם גרים בבית שאין בו שני כיוזים?

נקרא את המשך הלכה יא:

אם יש פיוז אחד, **נזהרים** שלא להניח בתוכו לא כלים **בשריים** ולא כלים **חלביים**, גם לא בנפרד, וכן מקפידים שלא לאכל שגרי מאכל שנפלו בתוכו.

למה חשוב שתהיה הפרדה בכלי של המלח?

הלכות והליכות חלק ב, הלכות כשרות, פרק ד, הלכה ט:

ט. **נוהגים** ליחד שני כלים למלח, אחד **למאכלי בשר** ואחד **למאכלי חלב**, כי לפעמים טובלים את המאכל במלח ונשארים שם שירים ממנו. (סעיף ז)

עוד דבר שעלול להתלכך מהמאכלים הוא המפה שעליה מניחים אותם, ולכן חשוב לא להשתמש באותה מפה לארוחה בשרית וארוחה חלבית. אם כי בענין המפה ניתן להקל לפעמים.

הלכות והליכות חלק ב, הלכות כשרות, פרק ד, הלכה יב:

יב. מי שאכל גבינה ורוצה פעת לאכל בשר, צריך לסלק מעל השלחן את שגרי הפת (הלקחם) שאכל עם הגבינה. וכן **אסור** לאכל גבינה על מפה שאכלו עליה בשר או להפך. (סעיף יב)

הערה: יש אומרים שהמנדבר בימים שהיו מניחים את האכל ה**בשרי** או ה**חלבי** ישירות על המפה, אבל בימינו, שהאכל מנח בתוך צלחות וכדומה, די בנקוי המפה או בהפיכתה. נתן לסמוך על דעה זו בשעת הצורך.

פרווה!

ולפעמים מכינים מאכלים שהם לא חלביים ולא בשריים.

נכון, מאכלי פרווה הם כל המאכלים שאין בהם שום מרכיב חלבי ושום מרכיב בשרי. מותר לאכול אותם גם עם בשרי וגם עם חלבי, ולהשתמש באיזו מערכת כלים שרוצים, כדי לאכול אותם. אבל חשוב לשים לב שהחלבי והבשרי לא יתערבבו ביניהם דרך מאכלי הפרווה!

מאכלי פרווה לעולת יישארו פרווה?

שאלה מצוינת! והתשובה היא שיש מקרים רבים שבהם מאכל פרווה יהפוך להיות בשרי או חלבי. למשל, כיכר לחם שאכלו ממנה בארוחה חלבית - אסור לאכול ממנה בארוחה בשרית. דוגמה נוספת: מאכל פרווה שבושל בכלי בשרי - לא יוכלו לאכול אותו ביחד עם מאכל חלבי, כי הטעם הבשרי עובר לתוך המאכל באמצעות הבישול והחום.

זה אומר שאם רוצים שמאכל מסוים יישאר פרווה - צריך לשמור עליו פרווה מאז שמכינים אותו, ולדאוג שלא יגע - לא בבשרי ולא בחלבי.

נכון, ובכל מקרה של ספק בעניין הזה - שואלים רב, כי יש בזה הרבה הלכות ומקרים. צריך כלל האוכל נהיה בשרי או חלבי בבישול, אבל חשוב לי לדבר אתכם על בלי קר שגם בו צריך להיזהר שלא יהיה מעבר בין בשרי לחלבי.

על איזה כלי מדובר?

סכין! סכין פשוטה שחותכים בעזרתה ירקות לסלט, או לחם לארוחה.

מה יכולה להיות הרעיה בסכין?

בואו נקרא את ההלכות:

הלכות והליכות חלק ב, הלכות כשרות, פרק ד, הלכות יג-יד:

יג. אסור לחתוך בסכין של בשר פת פדי לאכלה עם גבינה וכן להפך, ואפלו הסכין נקיה. אך בשעת הדחק, כגון שהוא בדרך, מתיר לו לחתוך את הפת בסכין של בשר כשהיא נקיה ומקנחת היטב היטב, על מנת לאכל את הפת עם גבינה וכן להפך. (סעיף יב)

יד. אם חתך בצלים או כל דבר חריף בסכין בשרית, והכניס למאכל חלבי או להפך, צריך לעשות שאלת חכם מה דין המאכל והפלים. (סעיף יג)

עיקר הבעיה בסכין היא כאשר חותכים בה דבר חריף, כי החריפות פועלת כמו בישול. כאשר חותכים בסכין בשרית בצל - זה כאילו בישלנו את הבצל בסיר בשרי, ואז יש בעיה לאכול אותו עם מאכל חלבי.

לכן מומלץ שתהיה סכין מיוחדת לפרווה - לחיתוך בצל, לחם וכדומה.

לפי ההלכה, אם קרה מקרה כזה - צריך לשאול רב מה לעשות עם המאכלים. לא בטוח שמותר לאכול אותם.

נכון, ועכשיו אני רוצה לדבר אתכם על מאכל חשוב מאוד, שהוא פרווה, ויש עליו הלכות מיוחדות בקשר לבשר וחלב. נסו לגלות מהו המאכל!

פעילות: חידה

אני מאכל בן שלוש אותיות. כדי לדעת מי אני פעלו לפי ההוראות הבאות:
קחו את האמצע מהחלב ושימו בהתחלה.
לאחר מכן קחו את ההתחלה ושימו באמצע.
לבסוף בדקו את הגימטרייה של המילה חלב ושימו בסוף. מה יצא?

[תשובה: לחם. ל - אמצע המלה חלב, ותחלת המלה לחם. ח - תחלת המלה חלב
ואמצע המלה לחם, מ - חלב בגימטרייה 40]

זה באמת מאכל שיוצא הרבה פעמים לאכול אותו בשני סוגי הארוחות.

ולכן צריך להיזהר בו יותר ממאכלים אחרים.

הלכות והליכות חלק ב, הלכות כשרות, פרק ד, הלכה ח:

ח. יש לזהר שלא לאכל מאותה פֶּכַר לֶחֶם לְסַעֲוֵדָה בְּשָׂרִית וְלְסַעֲוֵדָה חֲלֵבִית. (סעיף ז)

לפעמים מכינים ארוחה חלבית חגיגית במיוחד, ורוצים לאפות לארוחה לחמניות מיוחדות מבצק חלבי. מותר לעשות דבר כזה?

או להפך, שרוצים להכין לארוחה בשרית לחם ולערב בבצק שומן של בשר או מים ממרק עוף, זה גם יכול להוסיף טעם בעיסה, מותר או אסור?

אלו שאלות מצוינות! בואו נקרא ביחד את ההלכות.

הלכות והליכות חלק ב, הלכות כשרות, פרק ד, הלכות יז-יח:

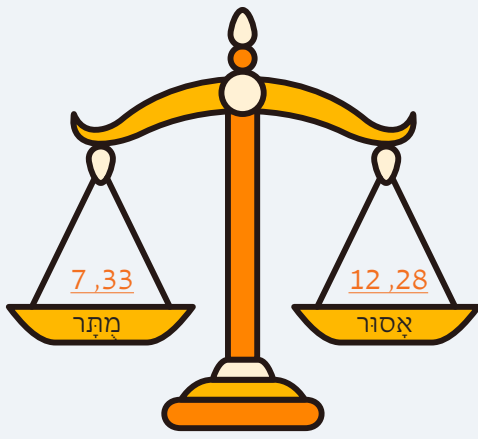
יז. כְּשֵׂאוּפִים פֶּת, אָסוּר לְלוּשׁ אֶת הָעֶסָה (הַבֶּצֶק) עִם חֶלֶב, שֶׁמָּא יֵאָכֵל אַחַר כֵּן אֶת הַפֶּת עִם בֶּשֶׂר. וְאִם לֹשׁ בְּחֶלֶב, גִּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁכָּל הַפֶּת אֲסוּרָה בְּאֲכִילָה אֲפִלוּ לְאֲכִילָה לְבַדָּה בְּלֹא בֶּשֶׂר, מִחֲשֵׁשׁ שֶׁמָּא יֵאָכְלוּ עִם בֶּשֶׂר. (סעיף כה)

יח. מִתָּר לְאֵפוֹת פֶּת חֲלֵבִית בְּכַמּוֹת קִטְנָה הָרְאוּיָה לְהֵאָכֵל בְּיוֹם אֶחָד, שֶׁלֹּא יוֹתְרוּ מִמֶּנָּה שְׂאֵרִיּוֹת וְאִין חֲשֵׁשׁ שֶׁיֵּאָכְלוּ אַחַר כֵּן עִם בֶּשֶׂר. כְּמוֹ כֵּן מִתָּר לְאֵפוֹת פֶּת חֲלֵבִית אִם עוֹשִׂים בָּהּ צִינָה מִיְחָדָת הַמְעִידָה עַל כֵּן שֶׁהִיא חֲלֵבִית. וְכָל זֶה נוֹהֵג גַּם בְּעֶסָה שֶׁנְּלוּשָׁה בְּשֶׁמֶן שֶׁל בֶּשֶׂר. (סעיף כה)

מנהג הספרדים: בְּשֶׁלְחֹן עֲרוּךְ פֶּסֶק הַמַּחְבֵּר שֶׁמִּתָּר לְלוּשׁ עֶסָה בְּחֶלֶב אוּ בְּשֶׁמֶן שֶׁל בֶּשֶׂר, רַק בְּתַנְאֵי שֶׁכַּמּוֹת הָעֶסָה רְאוּיָה לְהֵאָכֵל בְּסַעֲוֵדָה אַחַת, אִךְ אִם הַכַּמּוֹת מְסַפְּקֵת לְיוֹם אֶחָד (יוֹתֵר מִסַּעֲוֵדָה אַחַת בְּיוֹם) - אִין לַעֲשׂוֹת כֵּן.¹¹

פעילות

ליד כל פעולה מופיע מספר. אם הפעולה אסורה - כתבו את המספר שלה בצד ה'אסור' במאזניים, ואם הפעולה מותרת - כתבו את המספר שלה בצד ה'מותר' במאזניים.

- 28 - לסעודת חג השבועות הכינו בבית משפחת כהן כיבר לחם חלבית.
- 33 - משפחת לוי חוגגת 'חלאקה' לבן שלהם, ולכבוד הארוחה החלבית המיוחדת הכינו לחמניות שום חלביות, בכמות המספיקה לארוחה בלבד.
- 7 - במאפייה מכינים את הבורקסים החלביים בצורת משולש - שזו הצורה המקובלת לאפות בורקסים חלביים.
- 12 - שלמה קנה במאפייה לחם בשרי יוקרתי (שנאפה עם שומן בקר) ורצה לאכול ממנו.

כעת - חברו את המספרים שבכל אחד מהצדדים. אם צדקתם - הסכומים שווים והמאזניים מאוזנים

וואו, ההלכה דואגת לנו כל כך שלא נגיע בשום מצב לערבוב בין בשרי לחלבי, אפילו לא בטעות!

נכון מאוד, ויותר מזה - ההלכה דואגת שחלילה אף פעם גם לא ייראה שאנחנו אוכלים בשר וחלב יחד, גם אם באמת זה לא חלב אלא משקה פרווה לחלוטין.

תן לנו דוגמה למה שאמרת עכשיו.

יש משקאות שונים שנראים כמו חלב, אבל באמת הם פרווה, ומותר לשתות אותם יחד עם בשר. מכירים?

למשל חלב סויה, או חלב שקדים.

נכון, אז במקרה שלמשל רוצים לשתות קפה עם חלב סויה אחרי ארוחה בשרית, או אולי אפילו לבשל תבשיל בשרי ולערב בו חלב שקדים. למראית עין זה נראה חלילה שמערבים בשר בחלב.

"מראית עין" - מושג הלכתי.

המשמעות וההסבר: מי שמסתכל עליך חושב שאתה עובר עברה, אך באמת אתה לא עושה שום דבר אסור. על פי ההלכה אסור לעשות זאת.

למה אסור לעשות את זה, מה זה משנה מה חושבים עלינו? העיקר שאנחנו לא עוברים עברה...

נאמר במשנה במסכת שקלים:

"לפי שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שצריך לצאת ידי המקום, שנאמר 'והייתם נקיים מה' ומישראל". כלומר: מוטלת עלינו אחריות להיות ישרים ונקיים מעוון לא רק כלפי הקדוש ברוך הוא אלא גם כלפי בני אדם. תארו לעצמכם שאתם נכנסתם למסעדה לא כשרה רק כדי לקנות בקבוק מים, ומישהו שיראה אנשים שומרי מצוות נכנסים למסעדה, יחשוב שהיא מסעדה כשרה! או שיחשדו בכם שאתם לא אוכלים כשר...

לפי מה שהבנו עכשיו - אסור לערב משקאות שנראים חלביים במאכלים בשריים, או לשתות אותם סמוך לאכילת בשר. נכון?

נכון, אבל אם אנחנו מראים באופן בולט שמדובר במשקה פרווה - מותר.

הלכות והליכות חלק ב, הלכות כשרות, פרק ד, הלכה טז:

טז. המכין תבשיל עם בשר ומערב בו חלב שקדים, צריך להניח בתוכו את השקדים עצמם מפני מראית העין (כדי שלא יחשבו שהוא חלב בהמה).
(סעיף יד)

דעת הפוסקים: כן גם בשתיית חלב פרווה, כגון חלב סויה. אם החלב אינו נפוץ ומכר, אין לשתותו במהלך הסעודה הבשרית, אלא אם כן מניחים בסמוך את האריזה, כדי לפרסם ברבים שהוא פרווה¹⁰.